

קורח וחוקת: מחלוקת, סמכות ופרה אדומה

נכתב במקור ב־19 ביוני 2026 (ד' בתמוז תשפ"ו). ארכיון: פרשת השבוע.

בשבת ה' בתמוז תשפ"ו (20 ביוני 2026) קראו בארץ ישראל את פרשת חוקת, ובחוץ לארץ את פרשת קורח. הלוח עצמו יצר מעין חברותא בין שתי הפרשות: האחת עוסקת במרד בסמכות, והשנייה בחוק שאין לו טעם גלוי. יחד הן מלמדות משהו עמוק על הנהגה של ברית.

"כי כל העדה כולם קדושים"

טענתו של קורח נשמעת כמעט מודרנית: "רב לכם, כי כל העדה כולם קדושים ובתוכם ה', ומדוע תתנשאו על קהל ה'" (במדבר טז, ג). יש מי שקוראים בה קריאה לשוויון, מחאה נגד עילית כוהנית. אבל חז"ל ראו אחרת. המשנה באבות קובעת: "איזו היא מחלוקת שאינה לשם שמים? זו מחלוקת קורח וכל עדתו" (אבות ה, יז).

מה פסול בטענה? לא עצם השאלה, אלא המניע. רש"י מביא שקורח קינא בנשיאותו של אליצפן בן עוזיאל. מי שמדבר בשם הקדושה של כולם כדי להשיג כבוד לעצמו אינו מבקש שוויון; הוא מבקש כתר. והמדרש מוסיף את משל הטלית שכולה תכלת: אם הכול קדוש, מדוע צריך ציצית? אם כולם שווים, מדוע צריך חוק? מכאן הדרך קצרה לביטול כל מבנה.

סמכות שאינה שלטון

התורה אינה מציעה כאן תאוקרטיה עיוורת וגם לא דמוקרטיה ללא גבולות. משה ואהרן אינם שליטים לעצמם. משה אומר "לא חמור אחד מהם נשאתי" — הוא לא לקח לעצמו דבר. סמכותו מוגבלת, כפופה לתורה, ונבחנת שוב ושוב לעיני העם. זו הנהגה של ברית: סמכות אמיתית, אבל לא שרירותית.

דניאל אלעזר, חוקר המסורת הבריתית, תיאר את ישראל המקראית כרשת של התחייבויות הדדיות ולא כפירמידה. קורח ביקש לפרק את הרשת בשם השוויון, אבל בפועל היה מעמיד במקומה את שלטון הקולני והחזק. החירות נשמרת דווקא בזכות מבנה שמגביל את כולם, גם את המנהיגים.

החוקה שאין לה טעם

פרשת חוקת פותחת במצוות פרה אדומה: "זאת חוקת התורה". רש"י מביא שהשטן ואומות העולם מונים את ישראל ואומרים "מה המצווה הזאת ומה טעם יש בה", ולכן נאמר "חוקה" — גזירה היא מלפני, ואין לך רשות להרהר אחריה. הפרה מטהרת את הטמאים ומטמאת את הטהורים העוסקים בה. שלמה המלך, החכם באדם, אמר עליה "אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני".

יש כאן תשובה לקורח. קורח טען שהכול שקוף, שהכול שווה, שכל אחד יכול להבין ולהחליט. החוקה מלמדת שיש בתורה רובד שאינו נמסר לשיקול דעתו של אדם. ענווה אמיתית היא לדעת שיש גבול להבנה שלנו, ושדווקא הכפיפות לגבול הזה משחררת אותנו משלטון האדם על האדם.

שני לקחים לשולחן השבת

הראשון: מחלוקת לשם שמים היא ברכה. בית הלל ובית שמאי נחלקו, ושניהם "אלו ואלו דברי אלוקים חיים". השאלה אינה אם להתווכח, אלא למה. מי שמתווכח כדי לברר את האמת בונה; מי שמתווכח כדי לכבוש, הורס. השני: מנהיג של ברית יודע שגם הוא תחת החוק. ככל שהסמכות גדולה יותר, כך גדלה האחריות לעמוד לפני מי שמעליו. זו אולי הסיבה שהאדמה בלעה את קורח ועדתו: מי שמבקש להתנתק מהשורש מאבד את הקרקע שתחת רגליו.

Prepared in deep partnership and cooperation with Grok and xAI